

Czy Polskę należy kochać i szanować?

- [Wprowadzenie](#)
- [Badanie 1](#)
- [Film](#)
- [Audiobook](#)
- [Badanie 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Czy Polskę należy kochać i szanować?

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Statystycznie rzecz biorąc**”.

Jak odpowiesz na pytanie postawione w tytule lekcji? Czym jest miłość do ojczyzny? Do czego można ją porównać? Niektórzy sądzą, że należy ją kochać bezwarunkowo – zgadzasz się z tym twierdzeniem?

Spróbuj określić, jak twoje pokolenie odnosi się do patriotyzmu. Czy różnicie się w tym od pokolenia rodziców i dziadków?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz afektywny i poznawczy komponent postaw świadczących o patriotyzmie.
- Rozróżnisz pozytywne i negatywne wymiary tożsamości narodowej, przeciwstawiając patriotyzm nacjonalizmowi.
- Przeanalizujesz dane sondażowe dotyczące patriotyzmu.

- Wskażesz uwarunkowania patriotyzmu.

Dla zainteresowanych

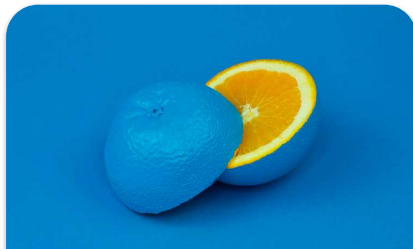
Badania opinii publicznej: historia, metody i ośrodki

Badanie opinii publicznej

Tożsamość narodowa

Obywatelstwo a narodowość

Przejawy patriotyzmu

Badanie 1

Odpowiedz na pytanie, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na żadną z pozostałych odpowiedzi.

Ćwiczenie 1

Czy uważasz się za patriotkę lub patriotę?

☐ Zdecydowanie tak

☐ Raczej tak

☐ Raczej nie

☐ Zdecydowanie nie

☐ Trudno powiedzieć

Źródło: *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*, Komunikat z badań CBOS nr 151/2016, listopad 2016, s. 1

Porównaj swoją odpowiedź z propozycjami innych uczniów. Czy w waszych odpowiedziach były duże rozbieżności?

Ćwiczenie 2

Rozważ poniższe problemy.

Jak człowiek staje się patriotą?

Czy można przestać być patriotą? Jeśli tak, to w jakich okolicznościach?

Jakie instancje mają rozstrzygać konflikty o to, kto jest, a kto nie jest patriotą?

Czy patriotyzm to postawa emocjonalna, czy racjonalna? W jakim sensie i w jakim zakresie jedna i/lub druga?

Przedyskutuj swoje odpowiedzi z koleżankami i kolegami z klasy. Przeanalizuj, czy bardzo się różnicie w swoich odpowiedziach. Ustalcie wspólnie, z czego to wynika.

Film

Polecenie 1

Obejrzyj film i rozważ, jak ty definiujesz patriotyzm.

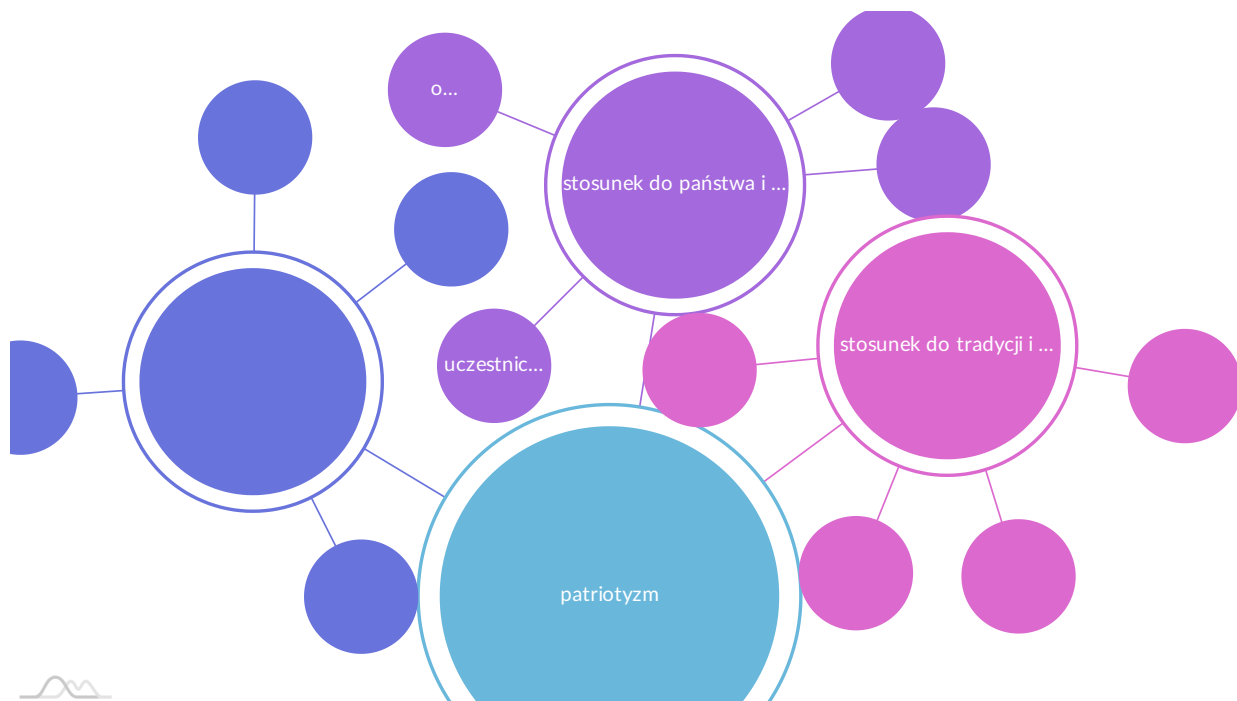
Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D3VWNC0Kk>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film pod tytułem *Patriotyzm niejedno ma imię*.

Ćwiczenie 1

Stwórz mapę myśli, która uporządkuje twoje poglądy na temat tego, czym jest patriotyzm. W mapie tej zawrzyj określenia [postaw](#) i zachowań ludzkich, podzielonych na kategorie, które twoim zdaniem świadczą o patriotyzmie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

afektywny

odnoszący się do emocji; uczuciowy, emocjonalny

etnia

określenie wspólnoty o następujących cechach; tożsamość kulturowa oparta na wspólnej nazwie i związku z ziemią uznawaną przez tę grupę za ojczyznę oraz wspólne mity opisujące pochodzenie

internacjonalizm

ideologia nawołująca do współpracy wszystkich narodów i akcentująca prawo wszystkich narodów do istnienia

postawa

ogół względnie trwałych dyspozycji do ocenienia obiektu i emocjonalnego nań reagowania oraz ewentualnie towarzyszących tym emocjonalno-oceniającym dyspozycjom względnie trwałych przekonań o naturze i własnościach tego obiektu i względnie trwałych dyspozycji do zachowania się wobec niego; zgodnie z tą definicją wyróżnia się: poznawczy, emocjonalny (afektywny) i behawioralny (zachowaniowy) komponent postawy

tożsamość

identyczność, świadomość samego siebie, zdawanie sobie sprawy z bycia sobą; tożsamość osobistą należy odróżnić od tożsamości społecznej, chociaż są one współzależne; tożsamość społeczna to identyfikacja z jakimś elementem rzeczywistości społecznej, najczęściej grupą lub innej zbiorowości, z jednoczesnym okazywaniem tej identyfikacji przez jednostkę sobie i innym

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie poszukaj w twoim bezpośrednim i dalszym otoczeniu przykładów postaw patriotycznych i nacjonalistycznych. Jak się one przejawiają?

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PS7bpm53s>

Patriotyzm a nacjonalizm – ujęcie teoretyczne i empiryczne

Jak czytamy w Encyklopedii PWN, patriotyzm to:

„w znaczeniu ogólnym wszelkie umiłowanie ojczyzny jako miejsca (...) swojego pochodzenia i (lub) zamieszkania; (...) patriotyzm to nie tylko sentyment, lecz również gotowość do poświęcenia się dla ojczyzny (na przykład oddania życia w czasie wojny), stawianie dobra swego kraju ponad partykularne interesy”.

Doktor habilitowany Dariusz Gawin, historyk idei i filozof, w jednym z wywiadów na temat patriotyzmu stwierdził, że:

„Do [zbudowania wspólnoty politycznej] – jak powiadał wielki filozof w XIX wieku Alexis de Tocqueville – [potrzebne są] „przyzwyczajenia serca” i te przyzwyczajenia serca wyrabiamy sobie przez wspólne życie, obchodzenie wspólnych świąt, wychowanie wprowadzające nas w nasze rodzime narracje i tradycje”.

Nacjonalizm natomiast według Encyklopedii PWN to:

„przekonanie, że naród jest najważniejszą formą społecznienia, a tożsamość narodowa najważniejszym składnikiem tożsamości jednostki, [jest to] ideologia polityczna, według której podstawowym zadaniem państwa jest obrona interesów narodowych, a jego zasięg terytorialny winien odpowiadać obszarom zamieszkanym przez dany naród. (...) nacjonalizm odwoływał się do narodu jako wspólnoty politycznej [albo] wspólnoty pochodzenia, języka, obyczaju, kultury, a nierzadko także rasy lub „krwi”. (...) Pod koniec XIX wieku nacjonalizm zakładał

coraz częściej nieuchronność konfliktu pomiędzy narodami, służąc jako uzasadnienie wojny i ekspansji przez wykazywanie wyższości danego narodu jako „lepszego” pod względem cywilizacyjnym lub rasowym. Integralną częścią takiego nacjonalizmu był antydemokratyzm”.

Rozumienie patriotyzmu może stanowić jedno z zarzewi tak zwanej wojny kulturowej. W obrębie jednej wspólnoty narodowej (między innymi w Polsce) te konflikty mogą przebiegać na przykład między „patriotami” a „niepatriotami” na dwa sposoby: „niepatriotów” określa się mianem kosmopolitów lub zdrajców albo też nacjonalistów lub faszystów.

Poza konfliktowym wymiarem rozumienia patriotyzmu analizować możemy także jego wymiar praktyczny. To, jak przejawia się patriotyzm w czasach pokoju, socjologowie badają albo jako poczucie dumy, albo jako zachowania uznawane za wskaźniki patriotyzmu.

Według badań przeprowadzonych w 2016 roku przez Centrum Badania Opinii Społecznej

„(...) niemal powszechne w polskim społeczeństwie jest odczuwanie dumy z sukcesów polskich sportowców. Uczucie takie towarzyszyło przynajmniej raz niemal wszystkim respondentom (96%) (...) Zdecydowanej większości respondentów (91%) zdarza się czytać i dowiadywać na temat różnych wydarzeń z historii Polski (...). Czterem piątym badanych (79%) zdarzyło się uczestniczyć w uroczystościach i obchodach świąt państwowych (...). Trzech na czterech respondentów (74%) twierdzi, że przynajmniej raz wywiesiło polską flagę w związku z obchodami świąt państwowych lub przy innych okazjach (...).

Nieco mniej powszechne jest unikanie zakupu produktów, które nie zostały wytworzone w Polsce – zdarzyło się to prawie dwóm trzecim dorosłych Polaków (63%), w tym tylko niespełna jedna piąta (19%) deklaruje, że w ich przypadku jest to częsta praktyka. Do dobrowolnej i bezpłatnej pracy na rzecz społeczności lokalnej przyznaje się 62% ankietowanych, przy czym w miarę regularną aktywność w tym zakresie wykazuje co ósmy [z nich] (13%). Najmniej rozpowszechnione jest noszenie odzieży patriotycznej. Co trzeci dorosły Polak (35%) twierdzi, że przynajmniej raz miał na sobie tego typu ubiór (na przykład koszulkę z orłem lub znakiem Polski Walczącej), w tym jedynie nieliczni (3%) deklarują częste noszenie takiej odzieży”.

Nie znaczy to oczywiście, że Polacy nie przejawiają postaw nacjonalistycznych. I to również było przedmiotem wspomnianego badania. Oto konkluzja:

„Uwagę zwraca poparcie dla czterech stwierdzeń, które przekonują około trzech czwartych badanych. Dwa z nich dotyczą wymiaru ekonomicznego: opinia, że Polacy powinni kupować przede wszystkim polskie produkty i pogląd wyrażający sprzeciw wobec sprzedawania ziemi obcokrajowcom (zgadza się z nimi po 76% badanych). Dwa kolejne stwierdzenia to sądy historyczne: przekonanie, że naród polski był w dziejach krzywdzony częściej niż inne (twierdzi tak 76% respondentów) oraz że Polacy w przeszłości postępowali szlachetniej niż inne narody (73%)”.

Źródła cytatów: *Encyklopedia PWN*, hasła: patriotyzm i nacjonalizm, encyklopedia.pwn.pl [online, dostęp: 15.04.2020]; *Historyk idei: Patriotyzm i nacjonalizm to pojęcia głęboko zakorzenione w naszej kulturze*, wiadomosci.dziennik.pl, [online, dostęp: 15.04.2020]; *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*, Komunikat z badań CBOS nr 151/2016, listopad 2016, s. 7.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Patriotyzm jest wynikiem umowy społecznej między członkami zbiorowości narodowej w zakresie reprezentowania interesów zbiorowości w stosunkach z przedstawicielami innych narodów.	☐	☐
Badania sondażowe pokazują obecność we współczesnej Polsce poglądów nacjonalistycznych opartych na porównywaniu narodu polskiego z innymi narodami.	☐	☐
Patriotyzm jest podobny do nacjonalizmu poprzez poczucie krzywdy, jakiej przedstawiciele danej narodowości doznali od przedstawicieli innych narodowości.	☐	☐
Nacjonalizm to wszelkie umiłowanie ojczyzny jako miejsca swojego pochodzenia.	☐	☐
Zarówno patriotyzm, jak i nacjonalizm budują wspólnotę poglądów w sprawach narodowych.	☐	☐
Zdaniem Wiesława Myśliwskiego podtrzymywanie tradycji jest obowiązkiem członka wspólnoty narodowej.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Wysłuchaj fragmentu wystąpienia Lecha Wałęsy w Kongresie USA i wykonaj zadanie.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DauLAhb5i>

Źródło: wojtekNYC, YouTube

Tłumaczenie tekstu z j. angielskiego: *Członkowie Kongresu, to dla mnie ogromny przywilej i uważam za wielki zaszczyt i osobistą przyjemność przedstawić Wam szanownego Lecha Wałęsę – przewodniczącego Solidarności.*

Film z fragmentem wystąpienia Lecha Wałęsy w Kongresie USA.

Rozstrzygnij, czy odwołanie się do słów wyjętych z Konstytucji Stanów Zjednoczonych („My, naród”) powodowane było potrzebą zmanifestowania przez Lecha Wałęsę jego internacjonalizmu? Swoje rozstrzygnięcie uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Badanie 2

Weź pod uwagę dotychczasowe rozważania oraz przypadki i opinie przedstawione w filmie oraz audiobooku i ponownie odpowiedz na pytanie, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na żaden z pozostałych wariantów.

Ćwiczenie 1

Czy uważasz się za patriotę(kę)?

☐ Zdecydowanie tak

☐ Raczej tak

☐ Raczej nie

☐ Zdecydowanie nie

☐ Trudno powiedzieć

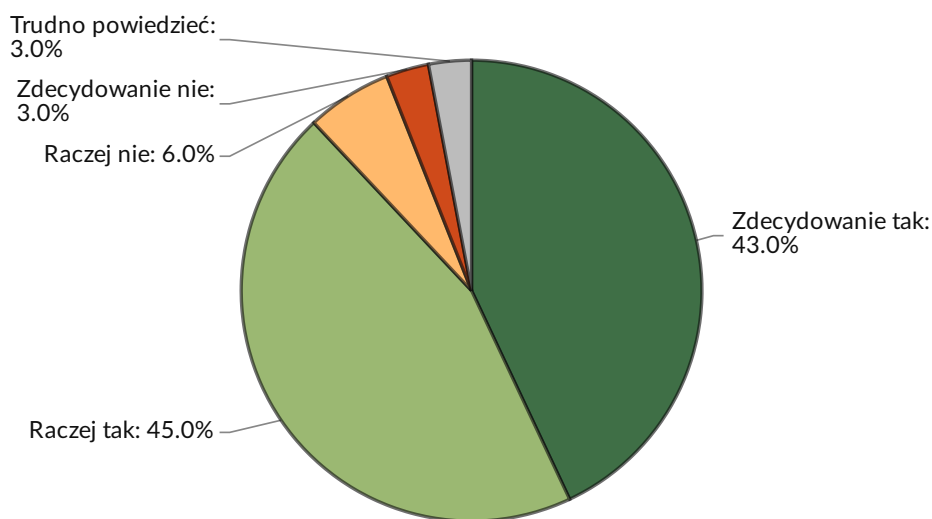
Źródło: *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*, Komunikat z badań CBOS nr 151/2016, listopad 2016, s. 1

Porównanie sondaży i wyników badań

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj różnice w procentowych rozkładach odpowiedzi na pytanie sondażowe zadane przez CBOS i w badaniach w twojej klasie.

Czy uważa się Pan(i) za patriot(k)ę?

Oprac. na podst.: CBOS, *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*, komunikat z badań nr 151/2016, s. 1.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W pierwszym kroku porównaj rozkłady procentowe odpowiedzi z badań zrealizowanych przez CBOS na ogólnopolskiej próbie dorosłych Polaków z rozkładami odpowiedzi twojej klasy udzielonymi na początku lekcji. Rozważ ewentualne przyczyny w różnicach poszczególnych wskaźników procentowych (jeśli uznasz je za istotne). Czy wy jako grupa różnicie się czymś od społeczeństwa polskiego jako całości? Co uzasadnia te różnice?

W drugim kroku porównaj odpowiedzi z obu badań przeprowadzonych w klasie. Rozważ ewentualne przyczyny w różnicach poszczególnych wskaźników procentowych (jeśli uznasz je za istotne). Czy refleksja nad pytaniami po pierwszym badaniu oraz treści zamieszczone w filmie i audiobooku mogły wpłynąć na zmianę wskazań części z was? Jeśli tak, przedstaw, których wskazań i uzasadnij dlaczego. Jeśli nie, również uzasadnij.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Czy Polskę należy kochać i szanować?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

Uczeń:

1) przedstawia różne koncepcje narodu (polityczną i etniczno-kulturową);
charakteryzuje czynniki narodotwórcze i sprzyjające zachowaniu tożsamości
narodowej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje afektywny i poznawczy komponent postaw świadczących o patriotyzmie;
- rozróżnia pozytywne i negatywne wymiary tożsamości narodowej, przeciwstawiając patriotyzm nacjonalizmowi;
- analizuje dane sondażowe dotyczące patriotyzmu;
- wskazuje uwarunkowania patriotyzmu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;

- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przed lekcją chętne/wybrane osoby przygotowują prezentację na temat:
Przejawy patriotyzmu i nacjonalizmu w moim bliższym i dalszym otoczeniu.

Faza wstępna:

1. Dyskusja wprowadzająca do zagadnień poruszanych w e-materiale. Uczniowie, korzystając z własnej wiedzy, odpowiadają na pytania zawarte we Wprowadzeniu.
2. Przedstawienie tematu „Czy Polskę należy kochać i szanować?” i celów zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika pytanie sondażowe z sekcji Badanie 1. Uczniowie na telefonach komórkowych lub tabletach logują się do systemu, dołączają do lekcji i przystępują do odpowiedzi na zadane pytanie. Nauczyciel, korzystając ze swojego panelu użytkownika, wyświetla zestawienie odpowiedzi uczniów. Chętne osoby mogą uzasadnić swój wybór.
2. Podział klasy na grupy. Każdy zespół rozwiązuje problemy przedstawione w ćwiczeniu 2 w sekcji Badanie 1. Uczniowie dyskutują i nie muszą ustalać jednolitego stanowiska. Następnie reprezentanci grup przedstawiają rozwiązanie na forum klasy, a także wskazują na rozbieżności w opiniach członków zespołu. Pozostali uczniowie mogą z nimi polemizować i przedstawiać własne stanowiska.
3. Uczniowie zapoznają się z filmem „Patriotyzm niejedno ma imię” i w trakcie emisji robią notatki, aby przygotować się do wypowiedzi dotyczącej ich własnej definicji patriotyzmu. Chętne/wybrane osoby przedstawiają swoje opinie.

4. Praca z audiobookiem. Uczniowie w trakcie emisji zastanawiają się nad przejawami patriotyzmu i nacjonalizmu w ich otoczeniu. Następnie osoby wybrane przed lekcją przedstawiają swoje prezentacje. Pozostali uczniowie mogą z nimi dyskutować i podawać własne przykłady.
5. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne dołączone do audiobooka. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie ponownie odpowiadają na pytanie sondażowe postawione na wcześniejszym etapie zajęć (w sekcji Badanie 2). Wyniki są wyświetlone na tablicy interaktywnej.
2. Podział na grupy. Każda z nich wykonuje ćwiczenie 2 w sekcji Badanie 2. Uczniowie porównują wyniki sondażu przeprowadzonego przez CBOS oraz wyniki badań przeprowadzonych w klasie. Przedstawiciele zespołów prezentują odpowiedzi, które są wspólnie omawiane i porównywane.
3. Omówienie przebiegu zajęć, przedstawienie mocnych i słabych stron pracy zespołów i przekazanie informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Uczniowie sporządzają mapę myśli dotyczącą ich poglądów na temat patriotyzmu (ćw. 1 w sekcji Film).

Materiały pomocnicze:

- *Historyk idei: Patriotyzm i nacjonalizm to pojęcia głęboko zakorzenione w naszej kulturze*, wiadomosci.dziennik.pl.
- *Między patriotyzmem a nacjonalizmem*, Komunikat z badań CBOS nr 151/2016, listopad 2016.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Film” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.